AFGHAN GERMAN ONLINE
http://www.afghan-german.com
http://www.afghan-german.de
افغان جرمن آنلاین

مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

۲۰۲۵/۰۱/۱۶

د جورج فوستر یون لیک: له بنګاله تر لندن سفر
(۵ برخه)

پادشاه د خپل پیاوړي او لوی ځواک [1] په ملتیا په روهیلکنډ ننوت او پرته له دې چې کوم مقاومت ووینې دا پراخه سیمه یې ونیوله. علي محمود چې د پادشاه د لوی لښکر پروړاندې له مقاومت څخه ناتوانه وو او یا دا چې نـهٔ یې غوښتل له پادشاه سره د جګړې په ډګر کې مخامخ سي نو د «بانغور» [2] د ځنګلونو لمنو ته په شا سو؛ په بانغور کې د مدافعي لپاره یو شمېر کلاګانې وې چې روهیلیانو پخوا وختونو کې جوړې کړې وې. علي محمـود تر یوې مودې پورې خپلې پوستې وساتلې خو د هوساینې لپاره یې کومه هیله نه درلوده او له دې چې لږ خوراک توکي او نور تدارکات یې درلودل اړ سو چې ځان پادشاه ته تسلیم کړي او د قمر الدین په شفاعت ورته عفو وسوه.

روهیله چې تل مدام یې د یوهٔ سرتـېري ځانګړتیاوې او تکل له ځانه څرګنداوهٔ د سرهند پر بغاوت لاسبری ومومند او (کوټ روی) [3] یې تر ولکې لاندې راوستله چې د هند په شمال کې یوه هیبتناکه کلا وه. په سرهند کې د علي محمود د اقامت پر مهال د علي محمود دډلې د شمېـر اټکل دا وو : چې له ډلې سره یې د دوه زرو یا درې زور لوټمارو افغانانو [4] دله یو ځای سوه او د ځواک ټول شمیر یې، لس زره تنه سپاره او د پیـنځلس زرو تر شلو زرو پورې پلي سرتیري ول. سره له دې چې روهیلیانو د درانیانو په جګړې کې ګډون ونـهٔ کړ [5] خو په هغه حال کې چې افغان او مغول [6] ځواکونه د یو بل پر وړاندې جګړې ته چمتو کېدل علي محمـود له پنجابه ووت او د «هوردوار» [7] پر لور یې شا ته تګ وکړ. نوموړي په ۱۷۴۷ز کال کې له همدې ځایه د روهیلکنډ پر لور پر مخ ولاړ او په چټکۍ سره یې تر خپل کنترول لاندې راوست.

---

[1] - روهیلکند ته د محمد شاه د لښکر- لېږد پر مهال د «شوت Shote» سیند ته په دې دلیل د «یا وفادار» نوم ورکړل سو چې لښکر یې له دې سیند څخه دېرې ګټې تر لاسه کړلې. د سیند اوبه سالمې دي او په زړه راښکوني ډول سره په مارپیچ ډول بهیږي. لیکوال

[2] Banghur- : دغه ځنګلونه د (اوله) او (رام پور) تر منځ واقع دي. – وګورئ د رینل نقشه. لیکوال

[3] - Kote Roy

[4] -During the residence of Ali Mahomet at Sirhend, his party, which had been joined by a body of two or three thousand marauding Afghans, was computed at ten thousand cavalry, and fifteen or twenty thousand infantry of various denominations. {Volume 1 page 110,both volume combined in PDF format page 137}

[5] - The Rohilla did not take any part in the Durany war {Volume 1 page 110,both volume combined in PDF format page 137}

[6] -but whilst the Moghul and Afghan armies were approaching to action , he quitted the Punjab and retired to Hurdwar, from whence he penetrated in 1747 into Rohilcund, which rapidly conquered. {Volume 1 page 110,both volume combined in PDF format page 137}

[7] - Hurdwar

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

په روهیلکند کې د روهیلیانو د قدرت لمنه عملاً ټوله سوه او کلیدي افسران یې ډهلي ته ولیږدول سول. دا مهمه پېښنه چې په ۱۷۴۵ز کال کې رامنځته سوه ددې ښرگندونه کوي چې علي محمود احتمالاً د فارس د برید پر مهال د امپراتورۍ له بې نظمه او گډوډ حالته گټه اخیستله چې ددهٔ د اقتدار پراخوالي او ټینگولو ته یې لاره آسانوله. دا ټکی د یادونې وړ دئ چې نوموړي پوره یو کال په ډهلي کې د وزیر تر مستقیم ملاتړ لاندې تېر کړ. علي محمود د وزیر د سپارښتنې او توصیې پر بنسټ د سرهند د پوځي والي په توگه مقرر سو او ورته دنده ورکړل سوه چې د سرهند پخوانی مشر دې سلطنت ته مطیع وگرځوي چې امپراتورۍ ته یې له وفادارۍ ښخه سرغړونه کړې وه. ددې مأموریت له پیله مخکې علي محمود ته دستور ورکړل سو چې خپل دوه زامن عابد الله او فیض الله دې لابور [8] ته د یرغمل په توگه واستوي تر ښو د دوی د پلار د حُسنِ سلوک ډاډ تر لاسه سي. روهیله چې تل مدام یې د یوهٔ سرتېري ځانگړتیاوې او تکل له ځانه ښرگنداوهٔ د سرهند پر بغاوت لاسرسی وموند او (کوټ روی) [9] یې تر ولکې لاندې راوستله چې د هند په شمال کې یوه هیبتناکه کلا وه. په سرهند کې د علي محمود د اقامت پر مهال د علي محمود ددلې د شمېر اټکل دا وو : چې له ډلې سره یې د دوه زرو یا درې زور لوټمارو افغانانو [10] ډله یو ځای سوه او د ځواک ټول شمیر یې، لس زره تنه سپاره او د پینځلس زرو تر شلو زرو پورې پلي سرتیري ول. سره له دې چې روهیلیانو د درانیانو په جگړې کې گډون ونهٔ کړ خو په هغه حال کې چې‌افغان او مغول ځواکونه [11] د یو بل پر وړاندې جگړې ته چمتو کېدل علي محمود له پنجابه ووت او د «هوردوار» [12] پر لور یې شا ته تگ وکړ. [پورتنۍ ښو کرښې تکرار راغلي دي – ژ] نوموړی په ۱۷۴۷ز کال کې له همدې ځایه د روهیلکنډ پر لور پر مخ ولاړ او په چټکۍ سره یې تر خپل کنترول لاندې راوست. د علي محمود دوه زامن چې د علي محمود د ښهٔ چارچلند د تضمین لپاره د یرغمل په توگه پرېښودل سوي ول د سرهند په کلا کې د دراني احمد شاه له پلوه ونیول سول. د افغانانو له لوري ددې ښار له نیول کېدلو مخکې دا دواړه ورونه د وزیر قمرالدین له پلوه ځای پر ځای سوي ول. [13] داسې ښکاري چې علي محمود دومره ډېر فرصت نهٔ درلود چې د اوږد مهال لپاره د خپلو وروستیو بریو له گټو ښخه خوندونه واخلي ځکه هماغسې چې په معاصرو خاطراتو کې ثبت سوي دي دی د ۱۷۴۷ز کال په پای کې [14] په (اوله) کې مړ سوی دئ.

دا احتمال سته چې په هند کې هېڅ سرتېري به داسې له تحرک او پېښنو ډک ژوند نهٔ وي تېر کړی لکه چې علي محمود تېر کړی دئ. هغه د جنگ جگړو په شور او کړس کې نړۍ ته راغی او په کې لوی سو. په تنکۍ ځوانۍ کې د داؤود خان لاس ته ولوید. ځواني یې په بې شمېرو شخړو کې تلف سوه؛ هغه د خپلې وروستۍ سوبې په لړ کې د هغه

---

[8] - Labore- په دغه وخت کې میرمنو د وزیر زوی، د لابور والي وو. لیکوال

[9] - Kote Roy

[10] -During the residence of Ali Mahomet at Sirhend, his party, which had been joined by a body of two or three thousand marauding Afghans, was computed at ten thousand cavalry, and fifteen or twenty thousand infantry of various denominations. {Volume 1 page 110,both volume combined in PDF format page 137}

[11] - دا پر هند باندې د دراني احمد شاه لومړی یرغل وو. لیکوال

[12] - Hurdwar

[13] - **The two sons of Ali** Mahomet, **who** had, **been delivered** as **hostages for** his **good** conduct, **were taken** by **Ahmad Shah,** the **Durany,** in **the fort** ***of*** Sarhind ; **when** ***they*** bad **been placed by Kummr ud Diein, praviously** to the reduction of **that** town **by** the **Afghans.** {Volume 1 page 112,both volume combined in PDF format page 138}

[14] - او یا د ۱۷۴۸ز کال په پیل کې. لیکوال

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

ټاټوبي لپاره جنګيدلی وو چې مخکې د لاس ته راوړلو لپاره يې سختې جګړې کړې وې او بيا يې له لاسه ورکړی وو او په همدې کې مړ سو. محمد علي له بزګرۍ او سوداګرۍ څخه د ملاتړ په پار ډېر شهرت درلود. پر خپلو اتباعو باندې د اېښودل سويو مالياتو په اخيستنه کې کلک او سخت وو خو پرته له دې چې خپلې ژمنې ماتې کړي، خپلې ژمنې يې عملي کولې. هغه د خپلې استوګنې په سيمې (اولا) او مرکزي ښار روهيلکنډ کې ډېر کارونه وکړل، دا سيمې يې د بېلابېلو عمومي او خصوصي ودانيو په سازمان ورکولو او جوړولو ښکلې کړلې چې په دې ډول نظم او ظرافت د هند په ښارونو کې په ندرت ليدل کيږي.

د علي محمود دريم زوی [15] سعدالله د روهيليه د حکومت مشر سو. تنکي ځوان سعدالله خان [16] د خپل پلار د وروستني وصيت پر بنسټ چې حافظ رحمت خان يې د روهيليانو په منځ کې د ډېر وړ سړي په توګه معرفي کړی وو د خپل مرستيال په توګه مقرر کړ چې د عمومي چارو څارنه وکړي. د سعدالله د حکومت پر مهال د فرخ آباد پټهانان (پښتنو – ژ) [17] د قايم خان بنګښ [18] په مشرۍ په روهيلکند بريد وکړ. قايم خان چې په خپل نظامي قدرت له حده وتلی ډاډ درلود خپل اصلي ځواک پرېښود او د خپلو يو شمېر ارشدو افسرانو په ملتيا يې پرمختګ وکړ. په دې حال کې د روهيليانو يوه ډله په کمين کې ناسته وه او کله چې قايم خان تېرېدۀ قايم خان يې تر اور لاندې ونيوۀ او بنګښ او څو تنه نور ياران يې ووژل سول. پټهانانو چې خپل مشر له لاسه ورکړ تېښته وکړه، خپل بکسونه او توپخانه يې ځای پر ځای پرېښودل چې د روهيليانو لاس ته ورغلل، دغو شيانو لوړ ارزښت درلود. دغه وخت سعدالله يوازې ځوارلس کلن [19] وو او له خپل وسله وال ځواک سره مل وو. صفدر جنګ چې د روهيليانو پر وړاندې ژوره دښمني درلوده او سترګو يې داسې شيبې او فرصت ته لارې څارلې چې په اقليت کې راګير سعدالله درلوده، نو له همدې کبله د مرهټه وو د سپاره لښکر له مشر (ملهر راو) [20] سره يو ځای سو او د روهيلکند پر لور پر مخ ولاړ. روهيليانو چې دداسې لوی او ويرووونکي لښکر پر وړاندې د مقاومت سيک نه درلود د شمالي غرونو لمنو ته يې پناه يوړه او تر هغو همدلته پاتې سول چې د سلطنت په دربار کې سياسي پرمختګونهددې باعث سول چې صفدر جنګ خپله پاملرنه ډهلي ته واړوي. نوموړي د مرستندوی ځواک [21] په ګډون د خپل لښکر عمده برخه له ځان سره يوړه او يو شمېر يې په روهيلکند کې پرېښودل چې متصرفه سيمې وساتي. روهيليان تر ډيره په خفا کې پاتې نه سول، خپل تيت او پاشلي ځواکونه يې راټول کړل او په بريا سره يې د صفدر جنګ پاتې سوي ځواکونه له خپلو سيمو وايستل.

---

[15] - دوه نور مشران زامن يې درانيانو لا تر اوسه په بند کې ساتلي دي، فيض الله خان. ليکوال

[16] - سعدالله د پلار د مړينې پر مهال يوازې دولس کلن وو. ليکوال

[17] - the Patans of Furruckabad

[18] - Caim Khan Bunghish

[19] - د قايم خان بريد د ۱۷۴۹ز کال په وروستيو کې تر سره سو. داسې ښکاري چې د داؤود خان زوی محمود خان چې فرخ آباد کې يې پناه اخيستې وه او په دې عملياتو کې له قايم خان سره مل وو، په دې بريد کې وژل سوی دئ. د همدې کال په لړ کې د قطب الدين په نوم يو بل افسر چې د عظمت الله خان زوی يا لمسی وو د حکومتي دربار له لوري د مراد آباد د حکومتی په مشرۍ باندې مقرر سو او له تقرر وروسته د يوۀ لښکر په ملتيا په روهيلکنډ ننوت خو له روهيليانو سره په ښکېلتيا کې يې ټينګه ماتې وخوړه. ليکوال

[20] - Mulhar Row

[21] - ويل سوي چې مرهټه هغه مهال له روهيلکنډ څخه ووتل کله چې د روهيليانو له لوري د پينځوس لکو روپيو ضمانت ورته وسو؛ داسې ښکاري چې هغوی ظاهراً د ضمانت د همدغو نا- ورکړل سويو پيسو په دليل په ۱۷۷۲ او ۱۷۷۳ز کلونو کې په روهيلکنډ بريد کړی دئ. ليکوال

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې ښې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

د ۱۷۵۰ز کال په شاو خوا کې ول چې د علي محمود دوه زامن چې د احمد شاه دراني ملاتړ ورسره وو روهیلکند ته ننوتل ترڅو د خپل ارث یوه برخه وغواړي. ددوی غوښتنه د حافظ د ابتکار عمل په وسیلې د روهیلیانو لوړ پوړو مقاماتو ته وړاندې سوه. پرېکړه وسوه چې هغه ځمکې چې مستقیماً د علي محمود په واک کې وې هغه دې د علي محمود زامنو [22] ته اختصاص ومومي. د همدې پرېکړې پر بنسټ ول چې د ورونو ترمنځ یې شدید اختلافات راوپارول، او ددغو نښتو گزارشونه هماغسې چې د هغو د لیکوالانو اسناد، دغو پېښو ته اشاره کوي او ما پلټلي دي دقیق نـهٔ دي. پر دې برسیره د عمومي موخې لپاره د پیچلو صحنو جزییات کومه مرسته نـهٔ کوي. ددې ټکي ویل به کافي وي چې روهیلیه مشرانو کله چې د مشر ورور عابدالله خان کړهٔ وړهٔ ولیدل او پخوانیو اړیکو ته یې بیا کتنه وکړه نو سره متحد سول ترڅو عابدالله خان او د کورنۍ نور غړي یې له روهیلکند څخه دباندې وباسي. وروسته له دې چې عابدالله خان لیرې کړل سو د علي محمود دوهم زوی فیض الله خان د رامپور سیمې تر نن پورې وساتلې، سره له دې چې دغو سیمو کې کورنۍ جگړې ترسره سوې وې او د پیاوړي وسلواله وال ځواک [23] له لوري کلابند سوې وې خو فیض الله خان وکولی سول چې ویې ساتي. هغه سیمې چې عابدالله خان ته اختصاص سوې وې او یوه موده ددغو سیمو حاکم رییس هم وو، اوس سعدالله ته ولېږدول سوې او خپل پخوانی شهرت یې تر لاسه کړ. حافظ احمد په روهیلکنډ کې د خپلې ونډې، پوځي مهارت، عقل او د پام وړ نفوذ له کبله په تدریج سره د سعدالله قدرت ضعیف او خپله اتوریته یې پیاوړې کړه. سعدالله د مستمرۍ [24] په منلو سره حافظ احمد ته اجازه ورکړه چې ترڅو د چارو عالي مدیریت په لاس کې واخلي. د حافظ پلویان وایي چې په مشرتابـهٔ کې دغه ډول بدلون ماهیتاً د سعدالله په بې پروايیو پورې تړاو نیسي ځکه هغه په ناچارۍ کې د ملت سرچینې تلف کوي او سیمې ته یې شرم اړولی دئ. پرته له دې چې موږ ژورې انگیزې وڅېړو، څرگنده خبره دا ده چې د حافظ جاه طلبیو مهمه ونډه لوبولې ده، ځکه نوموړی هغه لاس هېر کړی وو چې دی یې شهرت ته رسولی او د خپل زوی څارنه او پالنه یې ورسپارلې وه او په آسانۍ سره هر هغه پیوند یې پرېک کاوهٔ چې قدرت ته د رسېدلو لپاره ددهٔ هیلې یې محدودولې. [په انگریزي متن کې دغه ټول پارگراف دوه ځله په چاپ کې تکرار راغلی دئ.- ژ] حافظ رحمت په هند کې د خپلو هېوادوالو په نوښتونو کې فعاله ونډه درلوده. هغـهٔ دا خبره تشخیص کړه چې قدرت هېڅ ډول حد او پوله نـهٔ پېژني او د افرادو د لاربښونې لپاره ټاکل سوي وظایف هېـڅکله د جاه طلبیو د پرمختگ خنډ نــهٔ گرځي. په ۱۷۶۱ز کال کې سعدالله خان مړ سو، د سعدالله خان مړینې د حافظ رحمت د موقعیت په ټینگېدا کې مرسته وکړه او هغه یې له هغو مالي مسؤولیتونو څخه خلاص کړ چې د سعدالله د ملاتړ لپاره اختصاص سوي ول.

نور بیا

د روهیلیانو د منسجم تأریخ د شرحې لپاره د ثابت سویو حقایقو...

قدرمنو لوستونکو! د ښاغلي رحمت آریا د آرشیف: لینک

[22] - علي محمود شپږ زامن درلودل : عابدالله خان، عبدالله خان، سعدالله خان، محمد یار خان، الله یار خان ، محمد یار خان او مرتضی خان. لیکوال

[23] - په ۱۷۷۴ز کال کې د انگلیسانو او شجاع الدوله گډ ځواکونه - لیکوال

[24] - ویل کېږي چې نورو مشرانو هم په دغو تادیاتو کې گډون درلود او ټولټال شمېر یې په کال کې اته لکه روپۍ کېدلې. لیکوال

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ